

## Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de  
Tweede Kamer der Staten-Generaal  
Prinses Irenestraat 6  
Den Haag

Rijnstraat 8  
2515 XP Den Haag  
Postbus 20061  
Nederland  
[www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl)

**Onze Referentie**

BZDOC-762458052-50

**Uw Referentie**

2022Z17963

**Bijlage(n)**

Datum 4 november 2022

Betreft Beantwoording vragen van de leden Valstar, Erkens, Brekelmans (VVD) over het bericht 'Norway oil safety regulator warns of threats from unidentified drones' en het bericht 'Duitse media: lek Nord Stream vrijwel zeker sabotage 'door staat'

Hierbij bied ik mede namens de minister voor Klimaat en Energie en de minister van Defensie de antwoorden aan op de schriftelijke vragen gesteld door de leden Valstar, Erkens, Brekelmans (VVD) over het bericht 'Norway oil safety regulator warns of threats from unidentified drones' en het bericht 'Duitse media: lek Nord Stream vrijwel zeker sabotage 'door staat'. Deze vragen werden ingezonden op 28 september 2022 met kenmerk 2022Z17963.

De minister van Buitenlandse Zaken

W.B. Hoekstra

**Antwoorden van de minister van Buitenlandse Zaken mede namens de minister van Defensie en de minister voor Klimaat en Energie op vragen van de leden Valstar, Erkens, Brekelmans (VVD) over het bericht 'Norway oil safety regulator warns of threats from unidentified drones' en het bericht 'Duitse media: lek Nord Stream vrijwel zeker sabotage 'door staat'.**

**Onze Referentie**

BZDOC-762458052-50

**Vraag 1**

Kent u het bericht 'Norway oil safety regulator warns of threats from unidentified drones'? 1)

**Antwoord**

Ja.

**Vraag 2**

Hoe beoordeelt u de veiligheidsrisico's voor de Noorse offshore gasinfrastructuur in het licht van de spanning met Rusland en de Europese afhankelijkheid van dit gas?

**Antwoord**

Eerder is aan de Kamer gemeld<sup>[2]</sup> dat er een specifieke dreiging uitgaat tegen vitale onderzeese infrastructuur, met activiteiten die duiden op spionage en op voorbereidingshandelingen voor verstoring en sabotage voor verstoring en sabotage. Er is dus een reëel veiligheidsrisico. Het wegvallen van energie-infrastructuur die in gebruik is kan vergaande implicaties hebben voor de energievoorziening. Op dit moment werkt het ministerie van Economische Zaken en Klimaat aan het verbeterd in kaart brengen van kwetsbaarheden en weerbaarheidsmaatregelen van offshore data en energie infrastructuur in de Nederlandse wateren. Dit onderzoek helpt de rijksoverheid ook in het beter inschatten van veiligheidsrisico's voor de Noorse offshore gasinfrastructuur.

**Vraag 3**

Zijn er naast de meldingen van ongeïdentificeerde drones ook storingsmeldingen geweest aan Noorse gasinfrastructuur?

**Vraag 4**

Zijn dergelijke ongeïdentificeerde drones of andere verdachte activiteiten ook binnen de Nederlandse exclusieve economische zone gesignaleerd?

**Vraag 5**

Zijn er ten tijde van de dronemeldingen Russische schepen (privaat of van de overheid) in de buurt van de gasinstallaties gesignaleerd?

**Vraag 6**

Zijn er aanwijzingen dat aan Rusland te linken schepen in de buurt van de Noorse installaties varen die hun identificatie-apparatuur uit hebben staan?

**Antwoord op vraag 3, 4, 5 en 6**

---

<sup>[2]</sup><sup>[2]</sup> Dreigingsbeeld Statelijke Actoren, Kamerstuk 30821, nr. 124 Bijlage 968015, 04 februari 2021

Nederland doet vanuit veiligheidsoverwegingen in principe nooit mededelingen over verdachte activiteiten.

**Onze Referentie**

BZDOC-762458052-50

#### **Vraag 7**

Heeft Rusland de afgelopen jaren met marineschepen of onderzoeksschepen in de buurt van Noorse installaties gevaren, zoals dat ook gebeurt bij datakabels?

#### **Antwoord**

Die mogelijkheid bestaat, maar hierover heeft het kabinet geen specifieke informatie. Russische marine- en onderzoeksschepen zijn in het algemeen actief in de noordelijke zeeën.

#### **Vraag 8**

Welke stappen worden er gezet door Noorwegen en bondgenoten, onder meer in NAVO-verband, om de gasinfrastructuur extra te beveiligen en schepen van de Russische marine en andere aan de Russische staat gelieerde instellingen in deze regio te monitoren?

#### **Antwoord**

Noorwegen heeft de bewaking van gasinfrastructuur door marine en luchtmacht verhoogd. Het Noorse leger is ingezet om te assisteren bij de bewaking van een aantal locaties op land. De NAVO heeft haar maritieme presentie in de Noordzee en Oostzee vergroot. Zr.Ms. Tromp speelt hierbij een belangrijke rol als vlaggenschip van het NAVO-vlootverband in deze regio.

#### **Vraag 9**

Deelt u de mening dat indien Noorwegen daar behoefte aan heeft en er reële veiligheidsrisico's zijn, er een NAVO-taak ligt om de gasinfrastructuur te beveiligen?

Eerder is aan de Kamer gemeld<sup>[2]</sup> dat er een specifieke dreiging uitgaat tegen vitale onderzeese infrastructuur, met activiteiten die duiden op spionage en op voorbereidingshandelingen voor verstoring en sabotage voor verstoring en sabotage.<sup>1</sup> Er is dus een reëel veiligheidsrisico. Gezien het grensoverschrijdende karakter van infrastructuur op zee is internationale samenwerking, in NAVO en EU verband essentieel. Vorige week is bij de NAVO ministers van Defensie afgesproken om de weerbaarheid van deze infrastructuur en inlichtingsamenwerking te versterken.

#### **Vraag 10**

---

<sup>[2]</sup><sup>[2]</sup> Dreigingsbeeld Statelijke Actoren, Kamerstuk 30821, nr. 124 Bijlage 968015, 04 februari 2021

<sup>1</sup>Dreigingsbeeld Statelijke Actoren, Kamerstuk 30821, nr. 124 Bijlage 968015, 04 februari 2021

Welke voorzorgsmaatregelen hebben Noorwegen, Nederland en de andere aan de Noordzee gelegen landen genomen om dergelijke activiteiten te monitoren dan wel tegen te gaan?

**Onze Referentie**

BZDOC-762458052-50

**Antwoord**

Noorwegen heeft op 6 oktober jl. beperkingen opgelegd aan Russische vissersschepen. Ze mogen enkel in drie havens komen en worden gecontroleerd. Op de Nederlandse maatregelen wordt ingegaan in de Kamerbrief die uw Kamer samen met het antwoord op deze Kamervragen toeging.

**Vraag 11**

Kent u het bericht 'Duitse media: lek Nord Stream vrijwel zeker sabotage 'door staat''? 2)

**Antwoord**

Ja.

**Vraag 12**

Hoe beoordeelt u de oorzaak van de storingen en lekkages rond de Nord Stream 1-pijpleiding?

**Vraag 13**

Is het mogelijk dat de schade aan de pijpleiding door sabotage op de zeebodem is veroorzaakt, in plaats van handelen aan het Russische beginstuk?

**Antwoord vraag 12 en 13**

De Zweedse, Deense en Duitse autoriteiten onderzoeken de toedracht van de explosies bij Nord Stream 1 en 2. Deze onderzoeken zullen moeten uitwijzen wie verantwoordelijk is. Terwijl deze onderzoeken nog lopen is het niet verstandig te speculeren over mogelijke daders of belanghebbenden.

**Vraag 14**

Welke risico's ziet u voor de onderzeese verbindingen voor gas en elektriciteit, zoals de gaspijpleidingen van Noorwegen naar Europese landen en de elektriciteitskabel tussen Zweden en Duitsland?

**Antwoord**

Eerder is aan de Kamer gemeld<sup>2</sup> dat vitale onderzeese infrastructuur zeer kwetsbaar is voor mogelijk spionage, evenals voor verstoring en sabotage. Er is dus een reëel veiligheidsrisico. Het wegvallen van energie-infrastructuur die in gebruik is kan vergaande implicaties hebben voor de energievoorziening. Op dit moment werkt het ministerie van Economische Zaken en Klimaat aan het verbeterd in kaart brengen van kwetsbaarheden en weerbaarheidsmaatregelen van offshore data en energie infrastructuur in de Nederlandse wateren. Dit onderzoek helpt de rijksoverheid ook in het beter inschatten van veiligheidsrisico's voor de Noorse offshore gasinfrastructuur en de Zweedse electriciteitsinfrastructuur.

**Vraag 15**

Zijn er voorafgaand aan de storing bij Nord Stream 1 en 2 Russische schepen (privaat of van de overheid) in de buurt van de gasinstallaties gesignaleerd?

---

<sup>2</sup> Dreigingsbeeld Statelijke Actoren, Kamerstuk 30821, nr. 124 Bijlage 968015, 04 februari 2021

**16**

Zijn er aanwijzingen dat aan Rusland te linken schepen in de buurt van gaspijpleidingen van Noorwegen naar Europese landen en de elektriciteitskabel tussen Zweden en Duitsland varen, en zich daar langer ophouden dan voor normale doorvaart noodzakelijk is?

**Onze Referentie**

BZDOC-762458052-50

**17**

Heeft Rusland de afgelopen jaren met marineschepen of onderzoeksschepen in de buurt van gaspijpleidingen van Noorwegen naar Europese landen en de elektriciteitskabel tussen Zweden en Duitsland gevaren, zoals dat ook gebeurt bij datakabels?

**Antwoord op vragen 15, 16, 17**

De Oostzee is een drukbevaren zee met een aantal belangrijke Russische civiele en marinehavens. De Russische marine oefent routinematig, ook in de omgeving van de gaspijpleidingen en elektriciteitskabels. Het is moeilijk aan te geven of activiteit te maken heeft met reguliere oefeningen of een ander doel dienen.